

2019

Rekommendationer för

Barnmorskor och sjuksköterskor

Baserad på
HSLF-FS 2016:34, HSLF-FS 2018:43 samt
Skånelistan 2019.

Läkemedelsrådet i Region Skåne
www.skane.se/skanelistan

Skånes gemensamma rekommendationslista för barnmorskor och sjuksköterskor är, liksom Skånelistan 2019 (som är avsedd för läkare), baserad på de slutsatser som Läkemedelsrådets skåneövergripande terapigrupper kommit fram till. Urvalskriterierna för rekommendationerna är i första hand medicinsk dokumentation och beprövad erfarenhet.

Barnmorske- och sjuksköterskelistan är en spegling av Skånelistan med de inskränkningar som finns i barnmorskors och sjuksköterskors förskrivningsrätt vad beträffar indikationer och preparat. Rekommendationer för vissa indikationer saknas därmed.

Substanser på Läkemedelsverkets utbyteslista vars patent löpt ut är markerade med ¹⁾. För regler kring utbyte av läkemedel på öppenvårdsapotek hänvisas till www.tlv.se.

*¹⁾ Rekommendationen avser produkter med generiskt namn (substansnamn + företagsnamn). Riskläkemedel för äldre (75+) markeras med .

Varför/varför ej på listan? Svaret hittar du i Bakgrundsmaterialet till Skånelistan, likväl som behandlingsråd, varningar, dosering etc.

Allt material, Skånelistan, Bakgrundsmaterial m m inklusive denna lista, finner du också på: www.skane.se/skanelistan

Nästa nyreviderade lista utkommer 1 januari 2020.

LÄKEMEDELSRÅDET I SKÅNE

Innehåll

- Skånelistan 2019 för barnmorskor..... 3
- Skånelistan 2019 för sjuksköterskor 4
- Injektionshjälpmedel för insulinbehandling 10
- Egenmätning av blodglukos..... 11
- Läkemedelsförråd – kommunal hemsjukvård..... 14

Rekommendationer för barnmorskor

GYNEKOLOGI

● Antikonception

Kombinerade p-piller

<i>I första hand</i>	<i>etinylestradiol + levonorgestrel¹⁾</i>	Prionelle
	<i>etinylestradiol + norgestimät¹⁾</i>	Cilest
<i>I andra hand</i>	<i>etinylestradiol + drospirenon¹⁾</i>	Estrelen
Mellanpiller	<i>desogestrel¹⁾</i>	Desogestrel*)
Hormonspiral	<i>levonorgestrel</i>	Mirena, Kyleena
P-spruta	<i>medroxiprogesteron</i>	Depo-Provera
P-stav	<i>etonogestrel</i>	Nexplanon

● Akutpreventivmedel

ulipristalacetat ellaOne

● Medel för behandling av verifierad ano-genital klamydiainfektion

doxycyklin¹⁾ Doxycyklin*)

Rekommendationer för sjuksköterskor

ALLERGI

- **Generell behandling**

- Allergisk rinit och konjunktivit**

desloratadin^{*)}

Desloratadin^{*)}

- **Organspecifik behandling**

- Allergisk konjunktivit**

levokabastin

Livostin

natriumkromoglikat

Lecrolyn sine

- Allergisk rinit**

*mometason*¹⁾

Mometason^{*)}

GYNEKOLOGI

- **Lokala östrogenbristsymtom**

östriol

Ovesterin vaginalkräm
och vagitorier

östradiol

Oestring vaginalinlägg
(ej nyinsättning)

HUD

● Utvärtes behandling av lindrig akne vulgaris

Lokal behandling	<i>adapalen</i>	Differin
	<i>bensoylperoxid</i>	Basiron AC
	<i>adapalen +</i>	Epiduo
	<i>bensoylperoxid</i>	
	<i>azelainsyra</i>	Skinoren

● Eksem

Se Bakgrundsmaterialet.

Glukokortikoider

Milt verkande	<i>hydrokortison</i>	Hydrokortison Trimb/ Mildison Lipid
---------------	----------------------	--

● Akuta eksem av varierande genes

Medelstarkt verkande	<i>hydrokortisonbutyrat</i>	Locoid
	<i>klobetason</i>	Emovat
Starkt verkande	<i>betametason</i>	Betnovat
	<i>mometason</i>	Ovixan

Obs! Starkt verkande glukokortikoider endast kräm och salva i maximalt 30 g förpackning.

● Mjällbildning och seborroisk dermatit i hårbotten

<i>ketokonazol</i> ¹⁾	Ketokonazol* ¹⁾ schampo
----------------------------------	------------------------------------

● Torr hud

<i>glycerol</i>	Miniderm
<i>karbamid</i>	Canoderm
<i>propylenglykol</i>	Propyless

● Mykos

Candidainfekterade blöjutslag och intertriginös candida

<i>ekonazol</i>	Pevaryl
-----------------	---------

Fotsvamp

<i>ekonazol</i>	Pevaryl
<i>terbinafin</i> ¹⁾	Terbinafin* ¹⁾

Fotsvamp eller intertriginös candida, med besvärande klåda

<i>hydrokortison +</i> <i>mikonazol</i> ¹⁾	Cortimyk/Daktacort
--	--------------------

● Infestationer

Flatlöss, skabb

<i>bensylbensoat +</i> <i>disulfram</i>	Tenutex
--	---------

INFEKTIONSSJUKDOMAR

- **Scarlatina, odlingsverifierad**

*penicillin V (fenoxi-
metylpenicillin)¹⁾*

Kåvepenin

- **Tonsillit hos patient i samma hushåll som aktuellt fall av scarlatina**

*penicillin V (fenoxi-
metylpenicillin)¹⁾*

Kåvepenin

- **Maskmedel**

Springmask

*mebendazol
pyrvin*

Vermox

Vanquin

Spolmask

mebendazol

Vermox

MATSMÄLTNINGSORGAN

- **Symtomatisk tillfällig behandling vid epigastralgi och halsbränna**

<i>Mg + Al-hydroxid</i>	Novaluzid
<i>ranitidin¹⁾</i>	Ranitidin ^{*)}
<i>omeprazol¹⁾</i>	Omeprazol ^{*)}

Obs! Ranitidin och omeprazol, endast receptfria förpackningar.

- **Symtomatisk behandling vid hiatusinsufficiens, sura uppstötningar och halsbränna**

<i>alginsyra</i>	Gaviscon
------------------	----------

- **Förstoppning**

Bulkmedel	<i>sterkuliagummi</i>	Inolaxol
Osmotiskt aktivt	<i>laktulos¹⁾</i>	Laktulos ^{*)}
	<i>makrogol + elektrolyter¹⁾</i>	Moxalole

Tarmirriterande medel

<i>natriumpikosulfat¹⁾</i>	Cilaxoral
---------------------------------------	-----------

Klysma

<i>laurylsulfoacetat</i>	Microlax
<i>natriumdokusat</i>	Klyx

- **Symtomatisk behandling av ospecifika diarréer**

<i>loperamid¹⁾</i>	Loperamid ^{*)}
-------------------------------	-------------------------

- **Tillfälligt vid anala besvär**

<i>cinkokain + prednisolon</i>	Scheriproct
<i>lidokain + hydrokortison</i>	Xyloproct

MUNHÅLAN

- **Hög kariesrisk i samband med muntorrhet**

<i>natriumfluorid</i> ¹⁾	Dentan/Fluorette
<i>äppelsyra + fluor</i>	Xerodent

SMÄRTA

- **Tillfällig lätt till måttlig smärta**

Paracetamol	<i>paracetamol</i> ¹⁾	Alvedon
Ibuprofen	<i>ibuprofen</i> ¹⁾	Ibuprofen* ¹⁾

- **Dysmenorré utan organisk orsak**

Ibuprofen	<i>ibuprofen tablett</i> ¹⁾	Ibuprofen* ¹⁾
Naproxen	<i>naproxen</i> ¹⁾	Naproxen* ¹⁾

Obs! Endast orala beredningar.

TOBAKSBEROENDE

- **Hjälp mot abstinensbesvär vid rökavvänjning**

nikotinersättningsmedel

ÖGON

- **Bakteriell konjunktivit**

I första hand

vatten

I andra hand

fusidinsyra

kloramfenikol

kloramfenikol

Fucithalmic

Kloramfenikol Santen

ögonsalva

Kloramfenikol Santen

ögondroppar

- **Tillstånd av torra ögon p g a naturlig tårvätskeinsufficiens eller blåst, damm etc.**

Se Bakgrundsmaterialet

Obs! Följande tillstånd motiverar inte receptförskrivning: Åldersbetingade torra ögon eller torra ögon p g a kontaktlinsanvändning.

ÖRON

- **Extern otit**

*hydrokortison +
antimikrobiellt*

Terracortril med

Polymyxin B örondroppar

Injektionshjälpmedel

Insulin kan tillföras med insulinspruta, insulinpenna eller via insulinpump. Insulinpennor finns som förfyllda pennor och som flergångspennor.

Insulinpennor och insulingivning i den kommunala hemsjukvården

Sjuksköterska kan enligt lag delegera injektion av insulin med penna till annan befattningshavare som har tillräckliga kunskaper för uppgiften. Insulin med penna innebär i detta fall en penna som är förfylld med insulin. Den förfyllda insulin- pennan är patientbunden och det kan förekomma att patienten behandlas med två olika insuliner. Före insulingivning ska alltid kontroll ske mot ordinationshandling och given dos ska signeras. Det är värt att notera att handhavandet av insulinpennan utgör en del av själva insulininjektionen. En lika viktig del är att ge insulinet inom rätt område, variera inom injektionsområdet, se till att insulinet förvaras på rätt sätt samt att känna till symtom på lågt och högt blodsocker.

Ordinationsunderlag för insulin: <http://vardgivare.skane.se/vardriktlinjer/medicinska-omraden/endokrina-organ-fetma-och-diabetes> under blanketter.

På www.medicininstruktioner.se finns utförliga instruktionsfilmer på olika hjälpmedel för läkemedel som ska injiceras.

För ytterligare information angående insulinpennor och insulingivning, se Bakgrundsmaterial till Skånelistan, kapitel Endokrinologi.

Egenmätning av blodglukos

SMBG (self monitoring of bloodglucose) innebär att patienten själv avläser blodglukosvärdet med hjälp av en mätare. Diabetes-sjuksköterskan lämnar ut mätare och ger utbildning i handhavandet, i samråd med patienten görs en överenskommelse om när blodglukos ska testas samt vilket målvärde som kan vara aktuellt. Målet ska vara individuellt och utformas tillsammans med patienten. Tillhörande teststickor skrivs ut som ett kostnadsfritt hjälpmedel.

Region Skåne har genomfört upphandling av teststickor inklusive blodglukosmätare för öppen och slutenvård.

<http://vardgivare.skane.se/vardriktlinjer/lakemedel/avtal-lakemedel>. Här finns en översikt över basmätare, avancerad mätare, kassettmätare och ketonmätare. Önskar patienten mer än en blodglukosmätare bör de vara av samma märke (samma teststicka).

Mätningar

Riktad egenmätning: Sporadisk egenmätning i speciella situationer såsom förändringar i behandling, akut svängande blodglukos eller i pedagogiskt syfte.

Systematisk egenmätning: Regelbunden mätning före och efter måltiderna

Dygnskurva: Mätning före och 1½ timme efter frukost, lunch, middag och till natten.

Riktlinjer

- Varje mätning ska ha ett syfte och bör ske på grundval av en fråga
 - Antal mätningar/dag bör anpassas efter diabetesbehandling
 - Resultatet ska tolkas och leda till ett lärande och eventuellt till en åtgärd
-

Egenmätning vid insulinbehandling

Har enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för diabetesvården (2018), prioritet 1 vid insulinbehandlad diabetes (både typ 1 och typ 2 diabetes) och egenmätning av blodglukos är en förutsättning för att uppnå målet för långsiktig glukoskontroll och för att patienten själv ska kunna anpassa insulindoserna efter aktuellt blodglukosvärde, måltid och fysisk aktivitet. De flesta med intensiv insulinbehandling behöver mäta minst 4 värden per dygn såsom morgon och kväll samt före och 1½ timme efter något av huvudmålen.

Frekventare mätningar kan behövas vid:

- nyupptäckt diabetes
- förändrad insulinregim
- graviditet
- fysisk aktivitet
- akut sjukdom
- inför bilkörning
- hos barn och ungdomar

Här krävs dygnskurva och ibland även 1–2 mätningar under natten exempelvis vid misstanke om nattliga hypoglykemier. Vid behandling med nattinsulin/mixinsulin och stabilt läge behövs betydligt mindre antal mätningar.

Egenmätning vid kost-/tablettbehandlad diabetes

Enligt Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för diabetesvården (2018) bör personer med typ 2 diabetes som inte behandlas med insulin erbjudas att genomföra riktad egenmätning (prioritet 3). Systematisk egenmätning har prioritet 8.

Frekvensen av mätningar får bedömas efter varje enskild individs behov där hänsyn tas till behandling, målsättning, risk för hypo- eller hyperglykemi samt behov av mätningar i pedagogiskt syfte.

Generella råd:

- vid debut och vid uppföljning av förändring i behandlingen kan dygnsprofiler med mätning före och 1½ timme efter måltid under några dagar vara ett viktigt underlag för val av behand-
-

ling respektive ställningstagande till förändring.

- vid akuta tillstånd som infektion, operation, behandling med kortison och situationer av akut stress kan frekventare mätning behövas.
- i pedagogiskt syfte kan blodsockermätning i samband med fysisk aktivitet samt före och 1 ½ timme efter måltid ge värdefull information.

Kontinuerlig subkutan glukosmätning (CGM)

Metoden används för personer med typ 1 diabetes med återkommande hypo- eller hyperglykemi eller när man kan misstänka att det förekommer blodglukosvariationer som inte låter sig fångas med frekvent egenmätning av blodglukos. Resultaten i form av trendkurvor är ett bra pedagogiskt verktyg i mötet mellan patient och vårdteam.

Vid CGM kan patienten se sitt aktuella glukosvärde och också varnas för högt eller lågt värde med ljud och vibration. Trendpilar visar om glukosvärdet är på väg upp, på väg ner eller ligger stabilt. CGM används framförallt vid typ 1 diabetes.

Flash glukosmätning (FGM)

Mäter också subkutan men inte kontinuerligt utan patienten scannar själv aktivt av sitt glukosvärde via en sensor på överarmen. Trendpilar visar om glukosvärdet är på väg upp, på väg ner eller ligger stabilt. FGM saknar alarmfunktion. FGM används framförallt vid typ 1 diabetes.

Angående FGM till patienter med typ 2 diabetes, se regional riktlinje <https://vardgivare.skane.se/siteassets/1.-vardriktlinjer/lakemedel/riktlinjer/lakemedelsriktlinjer/regionala-riktlinjer-fgm-typ-2-180321.pdf>

En färsk uppdatering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för diabeteshjälpmiddel som FGM/CGM prioriterar upp användning av dessa, framför allt vid DM1.

Mätning av blodketoner

Speciell mätare med tillhörande stickor för mätning av blodketoner finns. Vid insulinpumpsbehandling ska ketoner mätas på vida indikationer även om blodglukos inte är högt. Akut sjukdom vid insulinpumpsbehandling – misstänk alltid ketoacidosis tills motsatsen är bevisad. Alla patienter som har insulinpumpsbehandling ska undervisas kring ketonmätning och utrustas med mätare och tillhörande mätstickor. Typ 1 diabetes med hög risk för diabetesketoacidosis, patienter med tidigare ketoacidosis (alltså även vid typ 2 diabetes) och vid graviditet är andra patientgrupper som bör ha utrustning för mätning av blodketoner. Mätare för blodketonmätning bör finnas att tillgå på alla vårdcentraler. Frikostig mätning vid debut av diabetes med högt blodglukos, buksmärtor, illamående (misstänke om diabetes) eller oklara buksmärtor hos person med känd diabetes!

Läkemedelsförråd – kommunal hemsjukvård

Läkemedelsförråd finns i varje kommun som den kommunala sjuksköterskan kan få tillgång till läkemedel för att snabbt kunna påbörja behandlingen eller ta hel kur ifrån. Ytterligare information om de kommunala läkemedelsförråden samt en lista över läkemedel som – på Region Skånes bekostnad – kan beställas till förråden finns på Vårdgivare Skåne (<https://vardgivare.skane.se/vardriktlinjer/lakemedel/lakemedelsforrad/>).

**Utgiven 2019-01-01 av
Läkemedelsrådet, Region Skåne.
Tel: 040-675 30 00. E-post: lakemedelsradet@skane.se**

**Nästa nyreviderade lista utkommer 2020-01-01.
Fler ex av Barnmorske- och sjuksköterskelistan kan beställas via
<http://vardgivare.skane.se/vardriktlinjer/lakemedel/bestallning/>**

Grafisk form: Wilma Designbyrå